

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer ha-Tishbi

Eliyahu Baḥur

רוחב והילא

Ṭshernoḃits, 616 = 1855

א תוא

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12352)

א החדש החמשי נקרא אב ולא נמצא במקרא ובן שמות כל שנים עשר החדשים ניסן אייר סיון וכולי אינם לשון עברי רק לשון (ירושלמי ר"ה פ"א שמות סד"ג עלה ביד' תכנל) בשדים או פרסים והראיה כי לא נמצאו רק בספרי הגולה שהם זכריה ודניאל עזרא ואסתר ורבי אברהם אבן עזרא חשב גם עמהם ספר תני בפרשת (שמות י"ג) בא אל פרעה והוא טעות סופר כי לא נמצאו בו ובארבע ספרים הללו נזכרו רק שבעה חדשים והם ניסן סיון אלול כסלו טבת שבט אדר ובתרגום ירושלמי דמגילת אסתר בפסוק בתודש הראשון הוא חודש ניסן נכתבו כלם על הסדר :

אבן נהגו קצת חכמי ספרד לייחס עצמם בלשון אבן כגון רבי אברהם אבן עזרא רבי שמואל אבן תבון רבי שלמה אבן גבירול וכן כל אותם שהיו בקיאים בלשון ערבי ואבן היא בלשון ערבי כמו בן בעברי אבל אינו כמו בן המצטרף לאב כי אם למשפחה כי אביו של רבי אברהם מאיר שמו ועזרא שם היחס וכן תבון וגבירול הם שם יחס המשפחה כי אביהם של שניהם נקראים יהודה וכן נהגו חכמי האומות הערביים כמו אבן סני הרופא כי שם אביו עלי וכן אבן רשד ויש שקורין המלה אבן הבית רפויה ואינו כן בלשון ערבי רק דגושה : ונהגין הסופרים לכתוב במקום אבן נון פשוטה לבד בנקודה אחת עליה כזה כגון רבי יהודה בן שלמה ויחיא יצחק בן יהודה ו אברכינאל ודומיהם :

אבק (ח) נר האבוקה פירוש שקושדי שתיים או שלש או ארבע נרות יחד לעשות להב גדול על כן נקראה אבוקה מלשון (בראשית לב) ויאבק איש עמו שהוא לשון קשירה כמו שפירש רש"י ובלע"ז תמורצה ובלשון אשכנז שטאנג קערץ או ואקל :

אבר בדברי רבותינו זכרונם לברכה (תהלו' פ"א) אבר מן היד רמ"ח אברים יש באדם ולא נמצא זה הלשון בפסוק רק בלשון כנף כמו (תהלו' נ"ה) מי יתן לי אבר כיונה (דברים ל"ב) ישארו על אברתו ובלשון עברי נקרא האבר נתח כמו (שמות ל"ה) תנתח לנתחיו תרגומו תפג לאברוהי וכן (ויקרא ח') ואת הנתחים ית אטריא וכל לשון עצם דבאיוב משלי תהלים מתורגם (ת) פסג' דף ז' וע"ס

בלשון גימל

הגו
דרים
חלש
זדה
שלח
אלה
גנאי
עמי
ועמי
בסי
פירש
צצין
מכי

תשבי

בלשון אבר כמו (תהלים ל"ה) כל עצמותי תאמרנה כל אברי
 (תהלים ל"ח) אין שלום בעצמי באברי וכן ערות הזכר אבר (שנועו)
 ד' י"ח ועיי' ערוך) כמו שאמרו עד שימות האבר אבר מדולדל
 ובלשו עברי כנוי ערות הזכר בשד כמו (ויקרא ע"ו) רד בשדו
 וכן ערות הנקבה זב מכשרה וכן בשד חמורים בשד פירוש ערות
 חמורים ערותם וכן הוא מכנה בלשון ירך כמו (שמות ח') יוצאי
 ירך יעקב : ולנקבה (במדבר ה) את ירכך נופלת פירוש ערותה :
 מדרש אגדה אגדת חלק הוא לשון משיכה תרגום וימשכו
 ונגידו ונקראו בן (א) לפי שהרברים ההם מושכין את לב
 התלמידים ולפעמים קוראין אותו הגרות מלשון הגדה
 ועוד אדבר בס שורש הגדה :

אגם

הפרי הנקרא בלשון אשכנז בירן ובלעז פרי נקרא בלשון
 רבותינו ז"ל (ב) אגמים :

אד

קורין לתג של עובדי עבודה זרה איד כמו שאמרו רבותינו
 ז"ל (תהל' מס' ע"ז) ג' ימים לפני אידיהן וכן בפסוק (אסתר
 ח) כשבת המלך בתרגום ירושלמי יומא דאידא הוה ליה : והוא
 לשון שבר כמו (חיוז י"ח) ואיד נכון לצלעו וכן קורין לו בלשון
 עברי חגא כמו שאבאר בשרשו :

אווז

נמצא בדברי רבותינו ז"ל אווז ואווא בשני וויז • מן
 אווז בא לשון רבים אווויז ומן אווא אווואות : והיה יותר
 נכון להקרא אווואות בעבור האלף והוא העוף הנקרא
 בלשון אשכנז גאנו • ובלעז פאפירה • ומן המין הזה בר אוווא
 הנקרא בלשון אשכנז ענט ובלעז אנרא :

אדק

בדברי רבותינו ז"ל אדוק במצות : פירש אחיו ומחובר
 תרגום (איכס ד) צפר עורם על עצמם אדוק : וכן אמרתי
 בהקדמתי בספר הזכרונות כל ימי הייתי אדוק
 בפסוק ובדקדוק :

איון גליון

יתבאר בשרש גליון :

איר

(בראשית א') על פני רקיע השמים תרגום ירושלמי איר
 ולא מצאתיו עוד בכל התרגום ובלשון אשכנז לופט ובלעז
 איירו והוא קרוב ללשון איר :

אות

אלף בית גימל וכולי נקראת כל אחת אות לפי שהיא
 אות וסימן על קול מוצאה ומבטאה וברבוי אותיות ולא
 אותות להבדיל בינו ובין אותות ומופתים :
 (א) חגיגה ד' יב (ב) כלאי כ"א וש"מ אחר

תשבי

ח

אחור

נקרא בית מוצא הריעי אחור כמו (מקליס ע"ח) ויד צריו
אחור פירוש מכת אחור הם האבעבועת וכן (מלכי' א' ז)
וכל אחוריהם ביתה והמון העם קורין לו תחת :

אחריות

לשון זה מורגל בדברי רבותינו ז"ל כגון נכסים שיש
להם אחריות וכן שקבל עליו אחריות ובערוך פירש
נכסי קרקע ואנחנו פותרים אותו בלשון שעבוד

אטליא

ובלעז אוכלינא ציון ובלשון אשכנז ור שפרוכן בור שארז :
קורין לארץ הזאת שהיא ארץ לועז אטליא הנקרא
בלשון אשכנז וועלש לאנד וכן תרגום יונתן (יחזקאל
כ"ד) מאיי אלישה ממדינת אטליא וכן (נמדבר כ"ד)

וצים מיד כתיב (נרמסית י) וכתיב ודודנים שניהם תייר איטלייא וכן
(איכה ד') יושבת בארץ עויז מתורגם דמתבני באיטליא ונבראשית
רבה (נרמסית כ"ז) הנה משמני הארץ יהיה מושבך זו איטליא
של יון אמר לי הקרדנאל שהיא המתוז הנקרא קלאברייא שהיא
ארץ שמנה מאד :

אי

כמו אין והוא בחירק כמו (שמואל א' ד') אי כבוד ימלט
(איוב כ"ב) אי נקי וכן יש לומר אי אפשר בחירק והאומרים
אי בצרי טועין כי הוא לשון איה :

איך

בספרים חיצונים נוהגים לומר איכות ומדות וכמות רוצה
לומר איך הוא ומה הוא וכמה הוא וכן אמרתי אני
בהקדמתי לפרק שירה ספר מעט הכמות ורב האיכות :

אית

תרגום שלישי אית ומזה אומרי כדאית במסכת פלונית או
בפרק פלוני פירוש כמו שיש :

אכסן

(ערוזין ד' ט"ו) אל ישנה אדם אכסניא שלו פירוש
המלון בלשון אשכנז הערברק ובלעז אלכירגו והאורח
נקרא אכסנאי ונקרא גם כן אושפיזא עיין בשדשו :

אלא

מלה יונית היא כמו כי אם או רק או אך :

אליו

עם מם השמוש מאליו והוא כמו מעצמו וכן מאליהם או
מאליה כמו מעצמם מעצמה ולא נמצא רק על גופי
הנסתרים האלה רוצה לומר לא נוכל לומר מאליו
מאליכם מאלינו :

אלו

בדברי רבותינו ז"ל מה נשתנו אלו מאלו אלו ואלו
הנשרפים האלה בצרי ופירושן כמו אלה ויש שכותבם
זור אתר האלה ואין צריך :

אלולי

תשבי

אלוּלִי כן תרגום של לול ואלו בחיריק והרדיק הביאו בשרש לול ושם אביאנו גם אני :

אלמלא רבותינו ז"ל שמשו בזה הרבה אבל יש הפרש בין אלמלי הכתוב ביוז בסוף ובין אלמלא הכתוב באלף כי הכתוב באלף היא מלה מורכבת מן אם לא

בלשון אשכנז וועד ניש כמו שאמרו(ה) אלמלא מורא מלכות וגו' אבל הכתוב ביוז הוא כמו לולי או אלו והאלף שבראש נוספת כמו שאמרו (כתוב ד' ל"ג) אלמלי נגרו לחנניה מישאל ועזריה הוּ סגדיו לצלמא :

אלך מכאן זאלך פירש והלאה אבל תרגום של הלאה הוא כמו העברי בלשון אשכנז פרענער ובלעז אולטרא :

אלך בדברי רבותינו ז"ל אילך ואילך כמו מכאן ומכאן או מזה ומזה רוצה לומר מזה הצד ומזה הצד בלשון אשכנז אופ בידן זייטן ובלעז דא קווי או דא לי

אלכסן בגבולות הארץ פירש רש"י (נמדכר ל"ד) ובא מן הצפון אל הדרום באלכסון פירוש כל קו שאינו עומד באורך או ברוחב אלא כזה ' או כזה ' נקרא אלכסון בלשון אשכנז אוכר צווערך ובלעז פיר טראוירסו :

אלכסנדר (ירמיה מ"ו) אמון מנוא תרגום אתרגשות אליכסנדר"י וכן כל נוא דבירמיה מתורגם כן וכן נקראת עד היום והיא עיר סמוכה למצרים

גמצא בספרי הקדמונים שבנה אותה אלכסנדרוס מוקדון :

אלם בדברי רבותינו ז"ל (ב"ב ד' לד ונכנס מקומות) כל דאלים גבר לשון חוזק (דברים ל"א) חזק ואמץ דבתורה תרגם אונקלוס תקיף ואלים אבל (יהושע ה) דביהושע תרגם יונתן תקיף ועלים בעין וכן (דברים ל"א) חזקו ואמצו שבתורה ברוב הנוסחאות תקיפו ואלימו באלף :

אלתר בדברי רבותינו ז"ל (לפי דעתי אינו נכנס מקום מדברי רז"ל ולכן הפוסקים הוה ועיין ערוך) לאבסנא דנין לאלתר פירוש תבא זמיד בלשון אשכנז אוז בלד ובלעז סוביט ונראה לי שלא יתכן לאמרו בלי למד השמוש :

אמה נקרא האצבע הארוך אמה ונקרא גם כן ערות הזכ"ר גיד האמה :

אמן (סיר ד') מעשה ידי אמן אין לו דומה במקרא ותרגום של (דברים כ"ו) מעשה ידי חרש עובר אומן והשם אומנות בלשון אשכנז מיינסטר שאפט ובלעז מיישטראנצג :

(א) אבות פ"ג וע"ג אמצע

אמצע תמצא בשורש מצע :

אמורא בשורש תנא תמצאנו :

אנדרוגינים אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ינמות ד' פ"ג)

בריה בפני עצמה ולא הכריעו בו חכמים אם

זכר אם נקבה והיא מלה יחנית

אנדרו איש גיננס אשה :

אנס זה השורש לא נמצא במקרא רק (הסתר ה') כדת אין

אונס ורבותינו זכרונם לברכה שמשו בו הרבה ובפרט

בפעול הקל אונס אנוסים אנוסה ובנפעל נאנס וכול'

בלשון אשכנז גנייט ובלעז ספורצד :

אנסה אומרים למי שמתעטש אסותא פירוש רפואה (משלי ג')

רפאות תהי לשוך תרגום אסותא תהי לכונשך :

אנסר אסור והתר אפרש בשורש התר :

אסתנים בדברי רבותינו ז"ל רבינו הקדוש (יחזקתי רי' פ')

ע"פ ובצלי ר' שפת) אסתנים הוה קורין לאדם שיש

לו נפש רעה ואינו יכול לאכול אף לראות דבר

מאוס אסתנים ומצאתי בתרגום דאיוב (היוב ו') מאנה לננוע

נפשי סריבת למקרב נפשי הנון עבדין אסתנים והוא כתוב במית :

אפטרופוס (בראשית מ"ה) אתה תהיה על ביתי תרגם ירושלמי

אפטרופוס ובלשון רבים חסרו הסמך ואמרו

אפטרופין כנע (הסתר ה') ויפקד המלך פקידים

ויסגי מלכא אפטרופין וכן עשו במלת לסטים ושם אנלה לך

הטעם ואפטרופוס הוא בלשון יון אב ילדים :

אפילו (ישעיה מ') אף בל נטעו אף בל זורעו אף בל עדש

שלשתן מתורגמין אפילו ובהרבה מקומות נתוסף על

לשון המקרא כמו (ישעיה ל"ג) פסחים בזו בו תרגום

אפלו יעתארו בהון ועקר המלה שהיא מורכבת משתי מלות

אף אלו :

אפיקומין (פכתיס ד' קיע) אין מפטירין אחר הפסח אפיקומין

פירשו בו נוטריקון אפיקו מיני מזונות ותמיה אני

איך לא ידעו שהוא לשון יון ממש אפיקומוס נקרא

סעודה גדולה ומה שאוכלין אחר הסעודה נקרא אפיקומין ובדברי

רבותינו זכרונם לברכה נקרא (ה') קנינת סעודה עיין בשורש קנת :

(ה') פכתיס דף כ"ו וב"מ אפיקודום

תשבי

אפיקורוס המינין והאפיקורסין עיין בשרש פקר :

אפרק (בראשית י') גמר ומגוג תרגום ירושלמי אפריקי וגרמיניו וכן (יונה ח) אני תרשיש ספינתא דאפריקי ועוד

עיין בשרש תגר :

אפרסמון שמן אפרסמון יין אפרסמון והוא הנקרא גם כן בלסמון עיין בשרש בלסם :

אפשי (ת"כ פ' קדושים) אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר אלא אפשי בו לשון חפץ והצון :

אפשר הרבה הרגילו רבותינו וזכרונם לברכה בזאת המלה וענינה דבר שיוכל להיות בלשון אשכנז מעגליך ובלעז פוסיבולו והפכו אי אפשר כמו שכתבתי בשורש אי

ותוכף בתרגום על לשון המקרא בהרבה מקומות כגון (בראשית ד) ומפניך אסתר מן קדמך לית אפשר למטמרא (שמואל ב' י"ח) אשה לא יאספו דלא אפשר להון דיתוספון ודומהם :

אצבע סתם אצבע היא הסמוכה אל הגודל וברבוי אצבעות וכן נקראו אצבעות ההגלים וכן קראו ג"כ גיד ערות

הזכר אצבע באמרם (פסחים ד' קי"ג) אין כל אצבעות שוות :

ארס נקרא שומר הגן והעובד אותו ארס וכן תרגום (סיר ס') כרם היה לשלמה היכמה דארס נטיר לכרמיה בלשון אשכנז גערטנר ובלעז אורטולנו :

ארע (תהלים פ"ה) חכד ואמת נפגשו תרגום טבוון וקשוט ארעון וכן (רות ב') ויקר מקרה וארע ארעותא וכן כל לשון מקרה דנכתובים מתרגם בלשון ארעי באלף בראש אבל

בתורה ובנביאים מתורגמין בלשון ערעי בב' עינין עיין בשרש ערע :

אשמאי (קדושין ד' ל"ז) זקן אשמאי פירוש סתם זקנים הם חכמים אבל הזקן שאינו חכם נקרא זקן אשמאי יש

מפרשים שהוא לשון אשם ויש מפרשים לשון שממה ואומר אני שיותר נכון לומר שהוא בלשון (מלכים ב' ח') עשו את

אשימא שהוא הקוף וכן נקרא בלעז שימייא והזקן שאין בו חכמה דומה לו :

אשמדי בפסוק (קהלת ח) אני קהלת הייתי מלך תרגום אשמדי מלכא דשידי ואומרים כי נעמה אחות תובל קין

היתה אשת שחרון אם אשמדי וממנה נולדו השדים ועוד אדבר בהם במלת לולית ונראה לי כי הוא נקרא גם כן סמאל

כמו

אשפ
אש
וגרמיני
ובערך
עבדים
מפי גר
כשם
ביא
ברא
מתים
ברק
ברק
העתיק
וכן בס
בה

תשבי

כמו שאבאר בשרשו :

אשפז בדברי רבותינו זכרונם לברכה (מ"ר פ' חקת) אדם יקנה מן החנוני ליהנות האושפיזא ונלקח מלשון רומי קורין למלון וגם לאורח אושפיו ועיין בשרש אבסן : **אשפז** הכל נוהגין לקרא לארץ אלימאניה אשכנו בלשון אשכנו דייטש לאנד ונראה לי כי לקחו זה מתרגום ירושלמי שתרגם (בראשית י') גומר ומנוג אפריקי וגירמניא ובלשון רומי נקראת ארץ אשכנו גירמניה ברפי על הגימל ובערוך בשורש גרמן פירש לבן ביותר וזה הוא האשכנזי ובפסוק ענבים. ה) אשר כנענים עד צרפת כתב רבי אבן עזרא כי שמע מפני גדולים שארץ אלימניה הם כנענים שברחו מפני בני ישראל :

בשם אשר חבמה יאלף : השלמנו אות האלף

אות הבית

ביאה (יכמות ד"ל"ד) אין אשה מתעבדת מביאה ראשונה (ריש קדושין) וכן בג' הברים האשה נקנית בכסף בביאה ובשטר הוא כנוי לתשמיש המטה דהך כבוד ויש הפרש בין ביאה לבעילה כמו שאפרש בשורש בעל :

בדאי (סנהדרין ד'פ"ט) כך עונשו של בדאי אפילו אומר אמת אין שומעין לו (ברכות דף ד') וכן שלא יאמרו משה בדאי הוא פירוש כובן והוא לשון (חיו"י"ה) בדך מתים יחישו והשם בדוי כמו שאמרו (מס' ד"א פ' סלוס) גדול השלום שדבר הכתוב בלשון בדוי :

בדל (בראשית י"ג) למען ייטב לי בעבורך תרגום בדיל דייטש לי בדילך והוא כמו בשביל ואין לשמש בהם זולתי הבית.

בדק הרגילו רבותינו זכרונם לברכה בשרש זה בלשון חפוש ובקשה בלשון אשכנו זוכן ובלעז צירקאר באמרים (ריש פסחים) בודקין את החמץ ובגמרא בפסוק (משלי כ"ה) אשר העתיקו אנשי חזקיהו (סנהדרין דף נג) בדקו מדן ועד באר שבע וכן בספרי רפואות בדוק ומנוסה : והשם בדיקה ואין לשמש בו רק בכנין הקל :

בהדיא תמצאיהו בשורש הדיא :

תשבי

בְּהֶק

בדברי רבותינו זכרונם לברכה סימן מכהק פירוש מל
וצח והוא נגזר מלשון (ויקרא י"ג) כוהק הוא שהוא נג
שיש בו לכנות הרבה ובלשון אשכנז לויטר ובלעז קיארו

בּוֹר

(לכות פ"ב) אין בור ירא חטא פירוש אדם שאין בו ל
תורה ולא דרך ארץ נקרא בור פירוש שוטה ובער ו
(משלי י"ב) ושונא תוכחת בער וכני מכסנות הוא בורא (משלי ל') ב
אנכי מאיש בורא דבר נשא אנא :

בְּזִבּוֹ

בפסוק (קהלת ג) וראיתי כי אין טוב : וגומר תרגום למ
די אנא מכובו ממונא והוא הפזור יותר מדאי כמו ברב
רבותינו זכרונם לברכה (כתובות ד' ג') המכובו א

בְּטַל

יבזבו יחד מחומש וכולי ואין משמשין בו רק בבנין פעל
(קהלת י"ג) וכטלו הטוחנות אין לו דומה במקרא א
בתרגום של עזרא אדין בטולת עבירת וגומר והוא לשון
שביתה תרגום (בראשית י') יום ולילה לא ישבתו לא
יבטלון ורבותינו זכרונם לברכה שמשו בו גם כן בבנין פעל כמ
שאמרו בפרקי אבות (פ"ב) בטל רצונך מפני רצונו והתואר אר
בטל או בטלן והרבים בטלנים והשם בטול ובלשון נקבה בטלה

בֵּין

שמשו בו רבותינו זכרונם לברכה בלשון הויה באמרו בין
יחיד בין רבים בין איש בין אשה שהוא כמו יהיה יחיד או
יהיו רבים יהיה איש או תהיה אשה וכמו אלו רבים מאד ובלשון
אשכנז עז זיי ובלעז סיאה ולפעמים שמשו בזה במלת הן באמרו
הן רב הן מעט ולפעמים במלת אחד באמרו אחד עני אחד
עשיר רוצה לומר הכל אחד יהיה עני או יהיה עשיר בלשון
אשכנז עז איז אלו איינו ובלעז טוטו אונו :

בֵּיץ

(דברים כ"א) בצים או אפרוחים ולא נמצא מומי היחיד
בפסוק ורבותינו זכרונם לברכה שמשו בו בלשון נקבה
זריס ממ' ביצה שנולדה ביום טוב ובסמיכות ביצת
התרנגולת וברבוי ביצות ולא בצים :

בֵּית דִּין

אין מקום מושב הדיינים נקרא בית דין אלא קבוץ
הדיינים עצמם נקראים כן ופירוש כמו (ירמיה
ל"א) בית ישראל ובית יהודה בלשון אשכנז גוינד
ובלעז פריגארה וכן הקב"ה ובית דינו הם המלאכים :

בֵּית הַבְּסָא

מקום המיוחד לכני הארץ לעשות שם צדקם
נקרא בית הבסא ויש קורין לו מושב או
מקום בסתם :

צדוק וביתוס אנכאר בשורש צדק :

ב'יכוס

בלבל (ברלשית י"א) כי שם בלל תרגום ארי חמן בלבל כפול בו פא הפעל בין העין והלמד על משקל קלקל מן קלל : ורבותינו זכרונם לברכה שמשו בו הרבה אך בבנין פעל : והשם בלבל ענין ערכוב וקלקול :

בלמם

בדברי רבותינו ז"ל (יומא דף פ"ג) מי שאחזו בולמם אומרים הטפשים שהוא מין עשב הנקרא בולמם ומי שפוגע בו יבא לו רעב גדול ואם אינו אוכל ימות מיד : ואינו אלא שם חולו אחד מי שאחזו אותו חולי יאכל הרבה ולא ישבע ואם היה כדבריהם היה אומר מי שמוצא או מי שפוגע בבולמם : ובערוך פירוש שבולמם נקרא בלשון יון גרזנו של שור לפי שאוכל הרבה בשור :

בלסמר

(שמות י"ד) ויסע עמוד הענן וגומ' : פירש רש"י להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישדאל לקבל חצים ובלסמראות של מצרים בלשון רומי קורין לקשת בליסטא בלעז בליסמר :

בלסם

(פיר ז') הדודאים נתנו ריח תרגום ומתבסס קדמי כרית בלסמין והוא שמן ערב מאד ולא נמצא ריח טוב יותר ממנו וכן נקרא בלשון אשכנז : ובלעז באלסימו ונקרא גם כן אפרסמון כאשר בארתי בשורש :

בעל

כל לשון בעילה שבמקרא אינו בא רק על האישות ר"ל שהבעל משמש עם אשתו כמו (דברים כ"א) תבא אליה ובעלתה : וכן (דברים כ"ד) ובא אליה ובעלה : וכן (מלכי ז') ובעל בת אל נבר - הנביא הוכיחם על שנשאו נשים נכריות אבל רז"ל קראו בעילה גם עם שאר נשים כמו שאמרו (סנהדרין דף פ"ג) הבעל ארמית קנאין פוגעין בו : (יבמות דף ק"ג) שבע בעילות בעל אותו רשע : וכן כל בעילותיו בעילת זנות ויש הפרש בין בעילה לביאה כי לא נקרא ביאה רק הפעם הראשונה שהאיש משמש עם אשה ולכן לא תתרבה (ת) זומר ביאות כמו שנאמר בעילות ודוק ותמצא :

בקיא

מי שיש לו איזה הרגל באיזה למוד או באיזו מלאכה נקרא בקי וברבוי בקיאים ובפסוק (ברלשית מ"ט) ולבן שנים מחלב תרגום ירושלמי בקיאין בהלכה וגו' והשם בקיאות בלשון אשכנז גיוואנליך ובלעז פראטיגא : (א) היינו במקרא : ובש"ס מליט כרבה כריתוס דף ט' וז"ל דלת

תשבי

בר (משלי לא) מה בדי מה בר בטני כמו בן ולא נמצא עוד בעברי וכן כל בן מתורגם בר או ברא ובתרגום ירושלמי ביר כמו (איוב י"ח) לא נין לו ולא נכד לא ביר ליה ולא ביר ברא וכן רוב הפייטני תחתמים שמם פלוני בירבי פלוני והוא מורכב מן ביר ורבי ועוד ארבר מזה בשורש רבי

בר (קס"ג ז) ומי יחוש חוץ ממני • תרגום בר מיני וכן • (בראשית ג"ו) ויוצא אותו החוצה • לברא וכן נהגין כשווכרין איזה חולי רע או מיתה משונה וכדומה לזה אומרים בר מן פירוש חוץ ממני :

בר (שמות יב) לבר מטף תרגום בר מן • טפלא וכן כל לבר תרגום בר : וכן (שמואל א' ז) אין בלתיך לית בר מנד (ישעיה מ"ג) ואין מכלעדי לית בר מני כלם לשון לבר והם קרובים בענין עם השרש שלפניו בלשון אשכנז ונדרליך או און ובלעז סענצה :

בר (תילים י"ג) בהמות בדברי אלף • תרגום וזוד בר דרעי בכל יומי טורי אלפין וכן בדברי רז"ל (יומא דף ע"ג) בר יוכנה הוא עוף גדול מאוד ונקראים בר מלשון שדה דמתורגם ברא או הם מענין חוץ הכשרש שלפניו ופירוש בר בלשון אשכנז ווילד ובלעז סלוודיג :

ברבר תרגום (תילים קי"ג) מעם לועז מעמא ברבראיו ואנחנו (קוראים כל מי שאינו יודע לשון הקודש לועז : ותרגמה תרגום ירושלמי ברבריא וכן (מלכים א' ד) ברכורים אבוסים אומרים שהוא (א) עוף שמן מברבריא והיה עולה על שלחן שלמה בכל יום :

בת בדברי רז"ל אל יתיו את הראש בבת אחת פידוש בפעם אחת ואינו יודע מאין נגזר זה אם לא שהוא נגזר מן בת עין והוא בדרך קצרה כאלו אומר בבת עין אחת ופירושו כתרף עין רוצה לומר רגע :

בת בדברי רבותינו זכרונם לברכה יוצאת בת קול • (נ"מ דף נ"ג) אין משגיחין בבת קול וכן בהרבה מקומות ואומרים שאינו קול ממש אלא בת של קול • ומשפסקה הנבואה היו משתמשיין בו לפעמים ובעלי הקבלה אומרים שהוא קול של מרה אחת הנקראת קול ואולי כן הוא :

נשלמה אות הבית : כמו לחדש טבת

(א) נ"מ דף פו • פכיקתא ע"כ

ג' י

נ"ג

שבר

אשכ

(מי

שכח

תוא

(אי

הת

רבי

ג' ב

ג' ב

אומ

ג' ב

בנכו

ג' ב

(א)